

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY Z GEOGRAFII					
KLASA 4 ZAKRES ROZSZERZONY					
DZIAŁ	STOPIEN DOPUSZCZAJĄCY (Zapamiętywanie)	STOPIEN DOSTATECZNY (Zrozumienie)	STOPIEN DOBRY (Zastosowanie)	STOPIEN BARDZO DOBRY (Analiza)	STOPIEŃ CELUJĄCY (Tworzenie i ocenianie)
I. Strefowość przyrodnicza	Wymieniam rodzaje wietrzeń, czynniki astrefowe, strefy klimatyczno-roślinno-glebowe na podstawie mapy Wymieniam parametry klimatyczne, które wpływają na strefowość formacji roślinnych Podaję przykłady strefowych zjawisk przyrodniczych występujących na Ziemi	Wyjaśniam znaczenie terminów: strefowość oraz astrefowość Wyjaśniam, z czego wynika i na czym polega strefowość zjawisk przyrodniczych na kuli ziemskiej Charakteryzuję strefy oświetlenia Ziemi, posługując się schematem Omawiam czynniki wpływające na globalną cyrkulację atmosfery	Przedstawiam zasoby biomasy na Ziemi oraz zróżnicowanie rocznej sumy opadów atmosferycznych, korzystając z map tematycznych Opisuję warunki występowania astrefowych formacji roślinnych oraz gleb Wykorzystuję schemat do omówienia zależności między głównymi cechami klimatu, formacjami roślinnymi a właściwościami gleb	Analizuję rozkład średniej rocznej temperatury powietrza na Ziemi na podstawie mapy Analizuję intensywność różnych rodzajów wietrzeń w zależności od szerokości geograficznej Analizuję wpływ prądów morskich, rzeźby terenu oraz wysokości n.p.m. na rozkład temperatury i opadów Identyfikuję na przykładach współzależności między elementami środowiska przyrodniczego w konkretnych strefach klimatyczno-roślinno-glebowych	Wyjaśniam i oceniam, w jaki sposób czynniki astrefowe (np. rozmieszczenie lądów i mórz) modyfikują przebieg zjawisk strefowych na kuli ziemskiej Porównuję długość okresu wegetacyjnego w poszczególnych typach klimatu Przedstawiam pełną charakterystykę środowiska przyrodniczego stref klimatyczno-roślinno-glebowych (od równikowej po polarne), wykazując powiązania między wszystkimi jego komponentami Formułuję i przedstawiam złożone zależności między rodzajem skał, warunkami wodnymi, typami gleb a składem gatunkowym szaty roślinnej w danej strefie Syntetyzuję informacje z map i wykresów w celu przedstawienia zależności między szerokością geograficzną a rozkładem zachmurzenia, opadów i temperatury na Ziemi
II. Problemy środowiskowe współczesnego świata	Definiuję kluczowe pojęcia, takie jak: geozagrożenie, katastrofa naturalna, klęska żywiołowa, wulkanizm, trzęsienie ziemi, lej krasowy, erozja i dewastacja gleb, pustynnienie, ślad wodny, bioróżnorodność oraz georóżnorodność Wymieniam przykłady geozagrożeń meteorologicznych, klimatycznych, biologicznych oraz geologicznych Wskazuję na mapach obszary współcześnie zlodzone, obszary sejsmiczne, regiony z największą liczbą wulkanów oraz tereny o nadmiarze i niedoborze zasobów wodnych Wymieniam przyczyny współczesnego globalnego ocieplenia, erozji gleb, pustynnienia oraz zmniejszania się bioróżnorodności	Wyjaśniam, na czym polega teledetekcja geozagrożeń oraz jak funkcjonują systemy ostrzegania przed tsunami czy innymi klęskami żywiołowymi Omawiam naturalne czynniki wpływające na zmiany klimatu oraz antropogeniczne źródła gazów cieplarnianych Charakteryzuję genezę i przebieg zjawisk takich jak cyklony tropikalne, trąby powietrzne oraz procesy wulkaniczne i sejsmiczne Przedstawiam ogólny stan zasobów wodnych Ziemi, bioróżnorodności oraz formy ochrony georóżnorodności	Wykorzystuję mapy, wykresy i infografiki do opisu zmian zasięgu pokrywy leśnej, odnawialnych zasobów wody oraz zmian klimatycznych na przestrzeni dziejów Przedstawiam na podstawie schematów powiązania geozagrożeń ze sferami Ziemi oraz genezę lejów krasowych Wykazuję znaczenie międzynarodowych systemów (np. CEMS) dla krajów zagrożonych kataklizmami Lokalizuję na mapie obszary o największej degradacji gleb oraz tereny zagrożone pustynnieniem	Analizuję wpływ deforestacji na zwiększenie zagrożenia powodziowego, występowanie spływów błotnych oraz na zmiany klimatu Omawiam skutki zmian klimatu dla obszarów okolobiegunowych, wysokogórskich oraz dla gospodarki człowieka Wyjaśniam konsekwencje erozji i degradacji gleb oraz prezentuję skutki katastrof ekologicznych wywołanych niewłaściwym gospodarowaniem wodą Określam rolę projektu ISOK w ograniczaniu zagrożenia powodziowego oraz znaczenie bioróżnorodności dla środowiska przyrodniczego	Oceniam wpływ zmian klimatycznych na zasięg światowej pokrywy lodowej Oceniam na podstawie aktualnych warunków skalę zagrożenia niedoborem wody w przyszłości w skali globalnej i regionalnej Weryfikuję skuteczność działań podejmowanych przez społeczność międzynarodową w związku z problemem uchodźstwa klimatycznego czy ochroną bioróżnorodności Proponuję konkretne działania mające na celu ograniczenie skutków zagrożeń meteorologicznych oraz zapobieganie intensywnej erozji gleb i pustynnieniu Opracowuję propozycje działań wspierających racjonalne gospodarowanie wodą oraz ochronę różnorodności biologicznej Wykorzystuję zdjęcia satelitarne i lotnicze do samodzielnego prognozowania, lokalizowania oraz wskazywania zasięgu katastrof przyrodniczych Formułuję wnioski dotyczące wpływu dodatnich sprzężeń zwrotnych na tempo globalnego ocieplenia
III. Uwarunkowania przyrodnicze gospodarczej działalności człowieka	Wymieniam czynniki przyrodnicze decydujące o rozmieszczeniu i strukturze rolnictwa, Wskazuję na mapie obszary najżyźniejszych gleb na świecie; Omawiam podział surowców mineralnych Podaję przykłady przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej.	Przedstawiam na podstawie map tematycznych obszary o korzystnych i niekorzystnych warunkach dla rolnictwa, w tym w Polsce, Przedstawiam na mapie rozmieszczenie wybranych surowców energetycznych i rud metali na świecie wraz z ich głównymi producentami; Wskazuję obszary występowania przyrodniczych ograniczeń działalności gospodarczej i omawia ideę zrównoważonego rozwoju.	Uczeń charakteryzuje wpływ klimatu, warunków glebowych i wodnych na strukturę upraw i chowu zwierząt na świecie; omawia wpływ surowców mineralnych, w tym energetycznych, na rozwój przemysłu i strukturę eksportu wybranych krajów oraz wskazuje sposoby przełamывania ograniczeń przyrodniczych przez człowieka (np. na przykładzie Norylska czy wydobycia ropy naftowej).	Uczeń wykazuje związki między warunkami klimatycznymi, wysokością nad poziomem morza oraz żyznością gleb a strukturą upraw i chowu zwierząt na wybranych przykładach; przedstawia zmiany znaczenia surowców mineralnych oraz związek między ich eksploatacją a rozwojem gospodarczym wybranych krajów, dostrzegając zależność między rozwojem społeczno-gospodarczym a zasadami zrównoważonego rozwoju.	Uczeń wykazuje złożone związki między kierunkiem produkcji rolnej a warunkami klimatycznymi, rzeźbą terenu, żyznością gleb i zasobami wodnymi oraz między występowaniem surowców mineralnych a kierunkiem rozwoju przemysłu i handlu zagranicznego; ocenia przykłady przełamывania ograniczeń przyrodniczych pod kątem zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju i wskazuje, jak zmieniło się znaczenie czynników przyrodniczych dla rozwoju regionów w przeszłości i współcześnie.
IV. Problemy polityczne współczesnego świata	• Wymieniam przykłady współczesnych konfliktów zbrojnych na świecie; • Rozpoznaję na mapie wybrane obszary sporu terytorialnego; • Definiuję pojęcie terroryzmu i podaję jego przykłady.	• Wyjaśniam przyczyny wybranych konfliktów zbrojnych (historyczne, religijne, ekonomiczne); • Omawiam skutki konfliktów dla ludności cywilnej i gospodarki; • Przedstawiam rolę organizacji międzynarodowych w utrzymaniu pokoju.	• Wyjaśniam podłoże geopolityczne sporów o terytoria oraz dostęp do surowców i wód; • Porównuję skutki konfliktów zbrojnych w krajach o różnym poziomie rozwoju; • Analizuję na mapie rozmieszczenie głównych ognisk napięć na świecie.	• Analizuję współczesne zagrożenia geopolityczne i ich wpływ na stabilność globalną; • Wyjaśniam wpływ terroryzmu na funkcjonowanie państw i relacje międzynarodowe; • Wykorzystuję mapy tematyczne do analizy zmian granic i stref wpływów.	• Oceniam skuteczność działań społeczności międzynarodowej w zapobieganiu i rozwiązywaniu konfliktów; • Prognozuję potencjalne kierunki rozwoju sytuacji geopolitycznej w wybranych rejonach świata; • Krytycznie oceniam rolę mocarstw w konfliktach lokalnych i regionalnych.
V. Problemy społeczne współczesnego świata	• Wymieniam główne problemy społeczne na świecie (głód, ubóstwo, analfabetyzm, choroby); • Wskazuję obszary dotknięte problemem niedożywienia; • Definiuję pojęcia: przestępczość zorganizowana, patologie społeczne.	• Wyjaśniam przyczyny i skutki zjawiska głodu oraz utajonego głodu na świecie; • Omawiam uwarunkowania zróżnicowania poziomu edukacji i alfabetyzacji; • Przedstawiam przyczyny szerzenia się chorób cywilizacyjnych i tropikalnych.	• Porównuję sytuację społeczną kobiet i dzieci w krajach o różnym stopniu rozwoju; • Wykorzystuję dane statystyczne do analizy skali ubóstwa i nierówności społecznych; • Wyjaśniam wpływ wykluczenia społecznego na rozwój gospodarczy.	• Analizuję przyczyny i konsekwencje kryzysów migracyjnych oraz uchodźstwa; • Interpretuję wskaźniki społeczne (np. wskaźnik edukacji, oczekiwana długość życia); • Wyjaśniam związki między ubóstwem a podatnością na patologie społeczne i przestępczość.	• Oceniam efektywność programów pomocy humanitarnej i rozwojowej; • Proponuję działania zmierzające do niwelowania nierówności społecznych na świecie; • Dyskutuję na temat wyzwań etycznych związanych z kryzysami migracyjnymi.

VI. Zróżnicowanie jakości życia ludności	- Definiuję pojęcia: jakość życia, poziom życia; - Wymieniam elementy składające się na jakość życia mieszkańców.	- Wyjaśniam różnicę między poziomem życia a jakością życia; - Omawiam wpływ dostępu do opieki medycznej i edukacji na jakość życia.	- Porównuję jakość życia ludności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych; - Przedstawiam przestrzenne zróżnicowanie dostępu do wody pitnej i infrastruktury.	- Analizuję wpływ czynników środowiskowych, społecznych i kulturowych na subiektywne oraz obiektywne poczucie jakości życia; - Interpretuję wskaźnik IHDl (wskaźnik rozwoju społecznego skorygowany o nierówności) oraz wskaźniki zadowolenia z życia w wybranych państwach.	- Oceniam krytycznie przydatność różnych mierników ekonomicznych i społecznych w badaniu rzeczywistej jakości życia ludności; - Prognozuję zmiany w jakości życia na świecie w kontekście wyzwań ekologicznych, demograficznych i technologicznych.
VII. Problemy gospodarcze współczesnego świata	Wyjaśniam znaczenie terminów: produkt krajowy brutto, międzynarodowa pomoc rozwojowa, oficjalna pomoc rozwojowa, korporacje międzynarodowe; Wymieniam kraje i organizacje udzielające pomocy rozwojowej najbiedniejszym państwom oraz podaje przykłady korporacji międzynarodowych wraz z krajami ich pochodzenia. Wymieniam czynniki wpływające na poziom rozwoju gospodarczego państw	Omawiam na podstawie mapy zróżnicowanie wartości PKB per capita na świecie; Wyjaśniam, na czym polegają poszczególne rodzaje pomocy rozwojowej, oraz uzasadniam, dlaczego konkretne państwa są nią objęte. Przedstawiam zależności między branżą działalności korporacji międzynarodowych a ich rozmieszczeniem na świecie, podając odpowiednie przykłady.	Wykorzystuję wskaźnik PKB per capita oraz dane statystyczne do przyporządkowania wybranych państw świata do grup o skrajnie różnym poziomie rozwoju gospodarczego. Wykorzystuję mapy tematyczne oraz dane statystyczne do wykazania przestrzennych dysproporcji w rozwoju gospodarczym świata i przyporządkowania wybranych regionów do grup o różnym stopniu zadłużenia Wykorzystuję wiedzę o celach ekspansji korporacji międzynarodowych (na przykładzie The Walt Disney Company) do zinterpretowania strategii rozwoju innego przedsiębiorstwa globalnego.	Wyjaśniam relacje i zależności między różnymi wskaźnikami rozwoju społeczno-gospodarczego państw o skrajnym poziomie zamożności oraz oceniam wpływ dysproporcji na ich stabilność gospodarczą. Przedstawiam ewolucję międzynarodowej pomocy rozwojowej, wpływ polityki na rozwój korporacji międzynarodowych oraz dokonuję analizę SWOT pozytywne i negatywne skutki ich działalności gospodarczej.	Weryfikuję i oceniam bilans korzyści oraz zagrożeń wynikających z działalności wybranej korporacji transnarodowej, uwzględniając jej wpływ na zdrowie publiczne, środowisko i stabilność polityczną na rynku lokalnym i globalnym.